

The Project Gutenberg eBook of De muis, of De gestoorde nachtrust, by [pseud.] Braga Jr. and Wilhelm Busch

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: De muis, of De gestoorde nachtrust

Author: [pseud.] Braga Jr.

Author: Wilhelm Busch

Illustrator: P. van Geldorp

Release date: January 29, 2006 [EBook #17637]

Most recently updated: March 28, 2006

Language: Dutch

Credits: Produced by Jeroen Hellingman and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net/>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE MUIS, OF DE GESTOORDE NACHTRUST ***

[1]

De Muis

[2]

Auteursrecht verzekerd volgens de Wet van 28 Juni 1881, (Stbl. No. 124).

[3]

De Muis

Of

De Gestoorde Nachtrust

Een berijmde geschiedenis in twaalf tafereelen

Voor jong en oud

Tekst van Braga Jr.
Teekeningen van P. Van Geldorp

Vijfde druk
Rotterdam—D. Bolle

Drukkerij Koch & Knuttel—Gouda

[4]

[5]

De Muis.

Hoe dikwijls heeft al in het leven
Zelfs de allerkleinste omstandigheid
Een huis vol onrust ons gegeven
En schrik en angst in 't hart verspreid!
Niet altijd is 't een hemelwonder
Dat ons verschrikt door zijn natuur
Maar kleinigheên zijn 't in 't bijzonder,
Die kwalling baren te ieder uur.
Geen oorlog, noch rumoer in staten,
Geen heerschzucht van Napoleon,
Geen kuiperij van diplomaten,
Of wat men bij 'n congres verzon.
Geen tegenspoed bij groote werken;
Geen willekeur van 't Pruisisch hof;
Geen Godsdienst-kwestie's in de kerken,
Gaf in dit boek den zanger stof;
En wat men mooglijk ook moog' gissen,
Ik bied u hier geen huiskrakeel
Of misgevallen erfenissen,
Geschetst in 't treurigste tafereel;
'k Laat gaarne 't huisbewind de vrouwen,
Hoe stout zich manlief ook verzet;
'k Laat alle staten rustig sjouwen,
Om 't al of niet volmaakt budget;
'k Laat ieder vorst naar wensch regeeren;
Ik moei mij met geen politiek;
Ik wek geen onrust voor de beeren
En maak geen andre menschen ziek;
Ik laat geen metallieken dalen;
Ik zet geen dieven achter 't slot;
Ik wil geen moordnaarsleven malen
Of noem het vrijersleven zot;
Ik mor niet om belastingwetten
Betaal gedwee mijn zuurverdiende geld
Laat alle bakkers daag'lijks koffie zetten
En geloof altijd wat ons de krant vertelt.
'k Bezing geen schandlijke bankroeten,
En allermint een maagdenroof,
Geen Oostersch vraagstuk, ook geen knoeten,
Want voor mishandlen blijf ik doof;
'k Wil met mijn lied geen schrikbeeld wekken,
Noch onrust stichten bij den raad;
'k Noem geen Ministers kamergekken,
Of wek geen tweedracht, nijd of haat,
'k Beweeg mij niet in 's lands historie;
'k Spreek van geen Kenau Hasselaar;

[6]

[7]

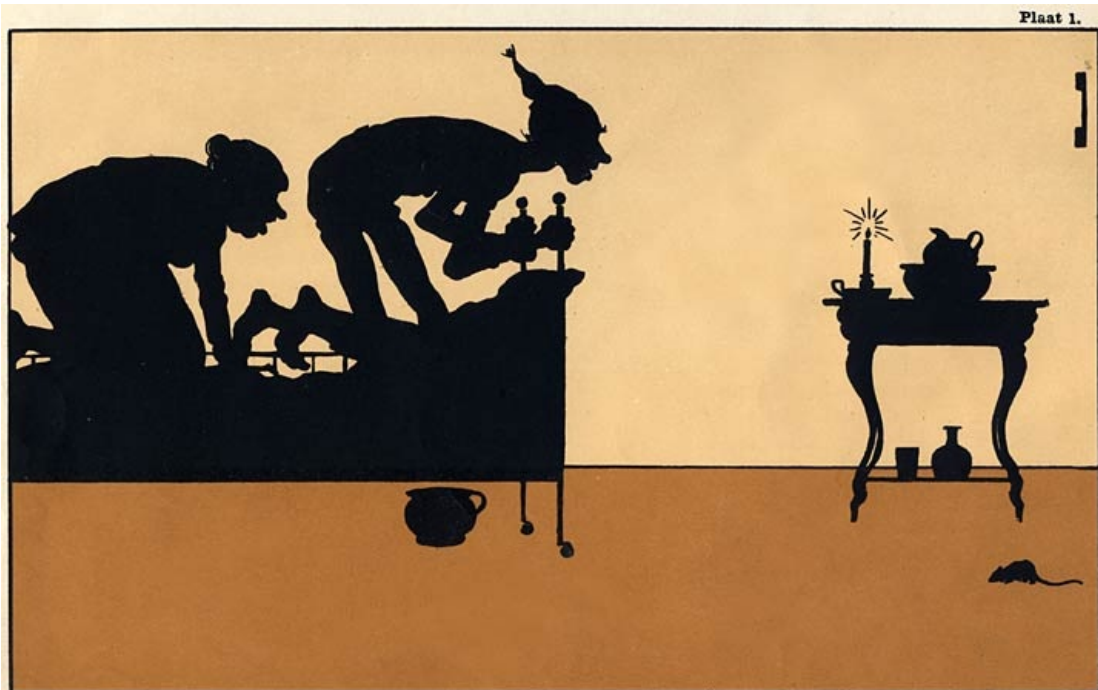
'k Laat aan van Speijk zijn buskruit-glorie,
Praat niet van Jan van Schaffelaar;
Ik wijd geen letter aan de slaven,
Zelfs niet aan die men te onzent vindt;
Ik roem geen fijne satans-gaven;
'k Bega geen moord op vrouw of kind;
'k Laat ieder vrij den Eiffeltoor'n bestijgen;
Voor bommenwerpers vraag 'k geen strop;
Van 't krijgsgeweld zal 'k ook maar zwijgen
Mij windt zoo'n waanzin zelfs niet op
'k Laat wereldvrede droombeeld blijven
Ik gun 't geweld het hoogste woord
Want 'k wil slechts van een muisje schrijven,
Hoe dat de nachtrust heeft gestoord
Van 't edelste paar echtelingen
Dat ooit de huwelijksstempel zag;
En 't eenig loon voor al mijn zingen,
Zij, dat me om 't feit eens hartelijk lach'!

[8]

[9]

I.

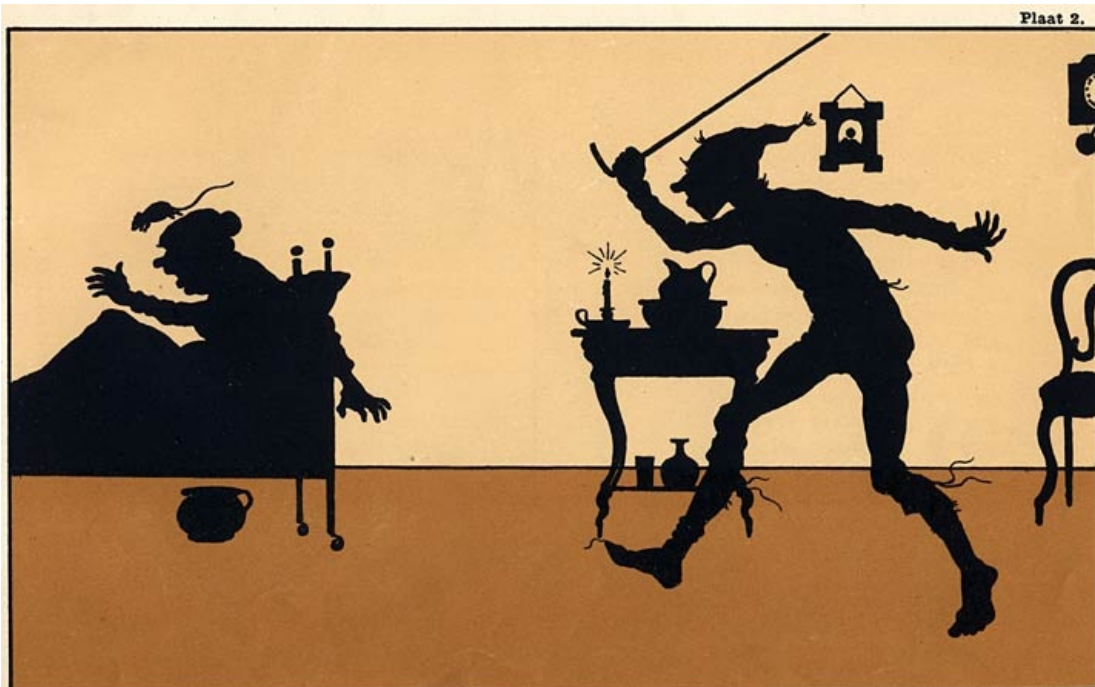
Vriend Sparrebeen ging strijk en zet
Des avonds kwart voor tien naar bed,
En, wat hem groot plezier dan deed,
Zijn vrouw was altijd ook gereed.
Hij sliep steeds aan den rechterkant,
En zij dus aan de linkerhand,
En duurde 't zoo ook jaren voort,
Nooit werd hun zoete rust verstoord;
Als hij zijn Eva had gekust,
Zei zij: "Nacht Spar, slaap nu gerust
En strek je beentjes, lieve guit,
Maar recht toe tot den morgen uit",
En verder werd, na 't kort gebed,
Door d'een op d'ander niet gelet.
Maar, in een slapeloozen nacht
Terwijl de vrouw aan 't huiswerk dacht,
Daar hoort ze plotseling gedruisch;
Ze luistert, zoekt—een grijze muis
Heeft zich, o gruwel! onversaagd
In 't vreedzaam slaapvertrek gewaagd.
En Eva beefde en gilde luid:
"O Vader Spar! spring haastig uit
Het bed, want, Heer wat bitter kruis!
Er is een ondiep in ons huis."—
Vriend Spar keek angstig in het rond,
Tot hij de muis zag op den grond,
Die, keken beiden nog zoo scheef,
Stil aan de vloermat knabblen bleef.

[10]

II.

Maar Spar dacht: Knaap, je zult er aan!
En trok zijn broek en kousen aan;
Wie had ooit Snarretje voorspeld
Dat hij, zoo op zijn rust gesteld,
Nog in het middernachtlijk uur
Zou opstaan voor een avontuur?—
Hij greep een stok en sloeg in 't rond,
Maar sloeg, waar zich geen muis bevond.
Hij sprong en stapte heen en weêr,
Maar miste 't raken keer op keer.
En Eva lag, met bangen blik,
Te staren, en kreeg schrik op schrik;
Zij riep maar: "Sparretje! sla raak,
Opdat de muis mij niet genaak!"—
En was 't een oogenblikje stil,
Dra klonk weêr vreeslijk Eva's gil:
Vriend Spar geraakte gansch in vuur
En sloeg op tafel, stoel en muur.
Maar eindelijk sprong de rappe muis,
—Misschien toch was 't wel bij abuis
Op Eva's hoofd, en zoo op 't bed.
Wat Eva gilde! Met één zet
Dook zij, van vreeze bijna gek,
Met hoofd en al beneden 't dek,
Maar stak, daar haar het dek bedroog,
De bloote beenen ver omhoog;
En Spar, die nu gansch woedend is,
Springt toe en slaat, maar altijd mis.

[11]

III.

't Was stil—en 't bleef een poosje stil;
Men hoorde niet meer slag of gil,
En Sparrebeen zei: “Eva, kind!
De muis is weg, uw rust begint.”
Zij werkt zich uit de dekens, maar
Vol angst nog, lispt ze: “och, is 't waar?
Och, Sparretje, ik dank u wel.
Wat werkt zoo'n beest op mijn gestel!
Nu kom ik er eens even uit,
Om u te danken, lieve gut!”—
Maar 't muisje, nog al bij de hand,
Keek juist van onder 't ledikant,
En Eva nauwlijks op den grond,
Sprong met haar dikke voetjes rond.
Zij schreeuwde luid: “Daar is de muis:
Jaag Sparlief! 't beest toch buitenshuis.”—
Fluks boog de man zich op den grond,
Of hij de snoode muis ook vond,
Sloeg woedend om zich, keer op keer;
Maar zie, de muis ontsnapte weêr,
En zuchtend klaagde 't echtlijk paar:
“Wij vangen 't dier nog in geen jaar;
Wat ons nog overkomen zal
Bij zulk een schriklijk ongeval?”

[12]

IV.

Wat nu gedaan in 't nachtljk uur?
 Hier was een goede raad wel duur;
 Liet zich de muis ook niet meer zien,
 Toch bracht zij angst aan de echtelien.
 Vrouw Eva's moed was lang gedoofd
 En Spar, hij krabde zich het hoofd;
 Men keek elkaâr verlegen aan
 En durfde niet ter rust te gaan.
 Niet zonder reden ook, want ach!
 Daar kwam weêr 't beestje voor den dag
 En 't lijden ving op nieuw weêr aan.
 Doch Spar zei: "Vrouw, blijf gij maar staan;
 'k Weet nu al hoe ik 't hebben moet:
 Ik vang het ondieer in mijn hoed."—
 Hij greep den hoed, ging stil en zacht
 Met sprakeloozen mond ter jacht;
 Maar 't muisje, even rustig stil,
 Ziet dra wat Sparrebeen nu wil,
 En hoe zich onze vriend ook weer',
 Het fopt den sukkel keer op keer.
 Het loerde op de dikke vrouw,
 Als of het haar verjagen wou;
 Maar Eva, door 't gevaar nu leep,
 Zei: "Wacht eens, Monster, 'k vat de kneep";
 En nam van achter 't ledikant
 Een groote parapluie ter hand,
 Die zij heldhaftig opensloeg,
 Terwijl haar man op 't muisje joeg.

v.

De muis was weg: men wist niet waar,
 Spar sloeg de handen in elkaâr,
 Hij zuchtte diep, de arme man
 Want hij begreep er niets meer van,
 Ook Eva sprak geen enkel woord;
 De muis werd gansch niet meer gehoord,
 Maar Spar zei: "Top! ik weet het al,
 Nu loopt het ondier in den val
 Zie, 'k neem mijn slaapmuts, beste meid!
 En 'k leg die stil en met beleid
 Hier midden in de kamer neêr,
 En 'k vang de muis, ja bij mijn eer!
 Laat gij u van uw man maar raân
 En blijf maar stil wat achter aan!" —De wollen muts werd
 neêrgelegd,
 Schoon Eva zei: "'t Komt nooit terecht."—
 Daar zat vriend Spar nu met zijn vrouw
 Bijna een half uur in de kou,
 Soms dommelde Eva zachtjes in,
 Maar dat was niet naar Sparbeens zin;
 Hij gaf haar somtijds zulk een stoot,
 Dat Eva achterover schoot.
 Maar zie, daar kwam de muis weêr aan,
 Nu liep ze voort, dan bleef ze staan,
 Dan weder keek ze eens deftig rond,
 Of zij ook ergens iemand vond:
 Zij zag de muts, bekeek die stil,
 Toen kroop ze er in; maar Eva's gil
 Had bijna heel den boêl verbruid,
 En dan was 't met de vangst weêr uit!—
 Leest verder wat gebeuren zal,
 Met 't muisje in zijn wollen val.

VI.

"Ik heb de muis!"—zoo juichte Spar,
 En Eva was gansch in de war
 Daar zij maar niet begripen kon,
 Hoe Sparrebeen zoo iets verzon.
 Vol eerbied staarde zij hem aan
 Maar, bleef op verren afstand staan.
 En d'edle jager sprak vol zwier:
 "Hier, Vrouw! hier hebt gij 't monsterdier!"
 Maar 't vrouwtje zei: "Ik dankje wel,
 'k Heb waarlijk nu al kippenvel."
 "Kom", sprak nu de onversaagde man,
 "Nu zal ik toonen wat ik kan.—
 "Gij onruststoker in mijn huis,"
 Zoo sprak hij woedend tot de muis,
 "'k Zal toonen dat ik winnaar ben,
 En niets dan uw verdelging ken.
 Ik heb je vast verschrikkelijk beest!
 En zeg je nu, je bent geweest!—
 Lach, Eva, lach dan toch met mij,
 Nu slapen wij veer stil en vrij,
 En gaan wij samen weêr ter rust,
 Maar eerst door u goê nacht gekust.
 Kom, schielijk mij nu achterna,
 Dan ziet gij 's ondiers eind weldra,
 Want, was haar loosheid ook al groot,
 'k Verwon, en 't looze dier gaat dood!"

[15]

VII.

"Houd, Eva, gij u nu eens stil,"
 Sprak Spar, "en hoor eens wat ik wil!
 Het Beest, dat zoo onz' rust verstoort,
 Zij oogenblikkelijk vermoord:
 Ik stort, wat ik zoo pas verzon,
 De muis nu in de waterton;
 Daar vindt ze dra een wissen dood
 En wij zijn dan weêr uit den nood."—
 "Maar, man, hoe zult ge dat toch doen?
 Hoe kunt ge zulk een denkbeeld voên!
 Ach, Sparretje, geloof mij vrij,
 De muis is slim en vlug er bij,
 En zoo ontkomt ze u eindelijk nog,"
 "Hoor nu zoo'n wijf! Wat praat je toch?
 Ik zeg je zult nu eens wat zien:
 Ik zal de muis een lesje biên,
 En heeft het onze rust gekost,
 Wij worden thans van 't leed verlost!
 Sterf nu, verschrikkelijke muis!
 Den marteldood hier in mijn huis."
 En Eva sprak met 't hoofd op zij':
 "Och, Sparrebeen, heb medelij'!
 Wie weet hoe 't eens met ons nog gaat,
 Laat 't beestje loopen, vrij op straat."
 Maar Spar, die niet meer luistren kon,
 Schudt 't arme muisje in de ton.
 "Verga, verteer, o monsterdier!
 Uw dood geeft mij het grootst plezier!"

VIII.

Zoo als gezegd, werd ook gedaan,
 Vrouw Eva was er meê begaan,
 Maar Spar, tot 't uiterste gebracht,
 Stapt moedig met zijn kostbre vracht
 Tot voor de ton, en roept met klem:
 "Hier is het beest, vrouw, weg met hem!"
 Spar had de slaapmuts in de hand
 En liep van d'een' naar d'anderen kant,
 Voldoening was er in zijn blik,
 In één woord: Spar was in zijn schik
 Dat hij zoo flink den kampstrijd won.
 Hij trad behoedzaam naar de ton,
 Hij nam het deksel, keek eens om,
 Als dacht hij, die komt nooit weêrom,
 Pof! daar lag, midden in het vat,
 De muis te spartlen in het nat.
 Maar Spar, kreeg nog al niet zijn zin:
 Dat vat daar was een gaatje in,
 En toen de muis dat gaatjen zag.
 Toen kwam zij daadlijk voor den dag,
 En Eva sprong wel vijf voet hoog,
 Nu haar de muis op nieuw bedroog:
 Zij greep vol angst de paraplu,
 En gilte: "Spar! daar heb je 't nu,
 Al hang jij met geheel je lijf
 Daar op die ton een uur of vijf,
 De muis is eer jij 't denken kon,
 Pardoes gesprongen uit de ton!"
 Spar zag het—keek bedremmeld rond
 Of hij ook ergens 't ondier vond,
 Hij keek verlegen langs zijn neus,
 En zei alleen: "'t is schandaleus."

IX.

De muis sprong vroolijk heen en weêr,
 En Sparrebeen sloeg keer op keer;
 Maar wat onze arme vriend ook deed,
 Het muisje lacht wat om zijn leed.
 De dikke Eva schreeuwde luid:
 "Och, Sparretje! och help me er uit!
 Och, roep in 's Heeren naam de buurt,
 Want zie hoe 't beest toch naar mij gluurt,
 Ik sterf nog, Sparretje, kom gauw!
 Verlos dan toch je lieve vrouw!
 Maar voor je verder voort zult gaan,
 Geef me eerst wat Hoffmans druppels aan!"
 Spar deed het, maar de muis, hoe valsch!
 Sprong op, pakte Eva in haar hals,
 En hing er als een bloedhond aan.
 't Scheen nu met Eva wel gedaan;
 Zij schreeuwde luidkeels: "Sparrebeen,
 De muis loopt met je wijfje heen!"
 Maar Sparretje zag 't groot gevaar,
 En was tot redding daadlijk klaar;
 Hij zag zijn vrouw vol angst en schrik,
 En was vol moed op 't oogenblik;
 Hij schoof, tot 't vangen van zijn buit,
 Omzichtig, langzaam aan vooruit
 En, schreeuwde Eva moord en brand,
 Spar greep de muis met sterke hand.

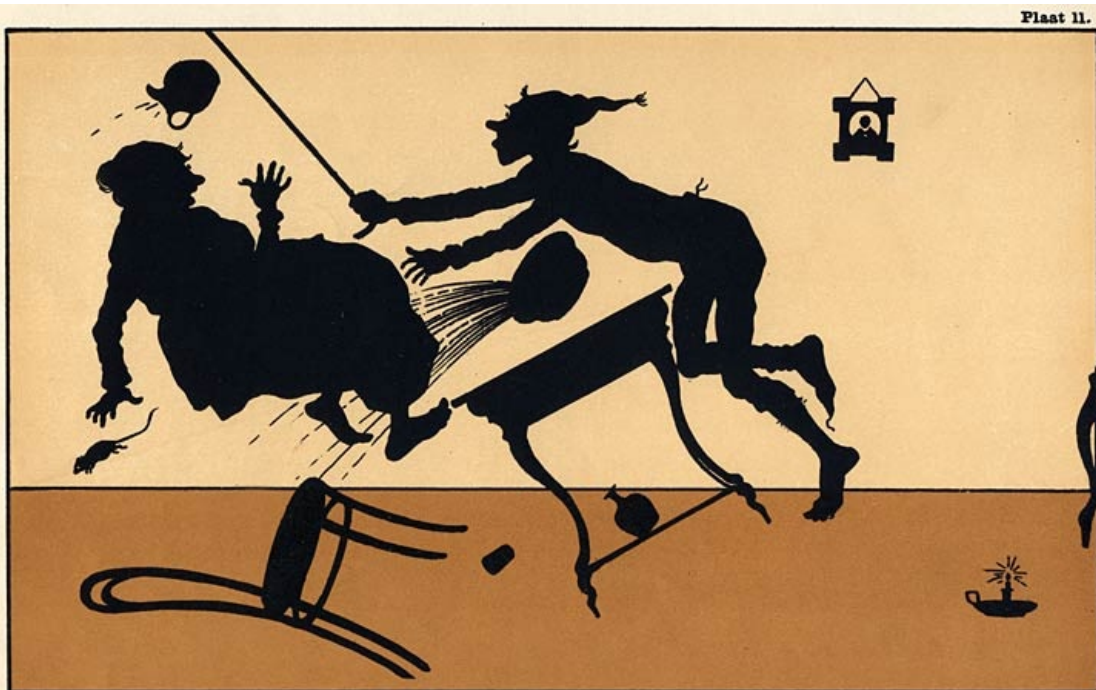
X.

"Ik heb de muis! o vreeslijk dier
 Nu geldt uw leven ook geen zier!
 Kom, vrouwtje lief! nu opgepast,
 Ik hou haar in mijn vingers vast."—
 De goede vrouw begreep zijn doel
 En klom heel handig op een stoel,
 En in de waschkom kwam een plas,
 Waar de Oceaan een kind bij was.
 "Zoo hoort het", zeide Sparrebeen,
 "Jij bent mijn vrouw en jij alleen,
 Nu raakt mijn vijand toch er aan;
 Hij moet tot stof en asch vergaan."—
 De muis keek angstig in het rond
 Of zij niet iets ter redding vond;
 Maar Sparretje, tot wraak gestemd,
 Hield haar maar stevig vastgeklemd,
 't Verdelgingsmiddel is gereed,
 En Eva, bijna nat van 't zweet,
 Zegt: "Spar! ik heb mijn best gedaan,
 Stuur vlug nu 't ondier naar de maan."—
 "Verdrink!"—zoo gilte Sparrebeen,
 "Verdrink, verga!"—doch zie met een
 Beet 't dier den moordnaar in de hand,
 De man verloor bijna 't verstand;
 "Help!" schreeuwde hij, "help spoedig, wijf!
 Nu valt het ondier mij te lijf!"—
 Nochtans de muis bekommt haar straf;
 Spar schudt haar in de waschkom af.

XI.

Toen 't muisje zich in vrijheid vond
 Zwom 't dapper in de waschkom rond,
 En Spar keek met zijn lieve vrouw
 Of 't ondier nu verdrinken zou.
 Het was een klucht om aan te zien
 Hoe daar die eerbare echteliën,
 Met angst en moordzucht in hun blik,
 Verbeidden 't vreeslijk oogenblik.—
 't Scheen dat de muis haar kracht verloor;
 Zoo bracht ze mooi ons paar van 't spoor;
 Ze sprong in 't eigen oogenblik
 De waschkom uit, tot beider schrik.—
 Nu was aan Spar geen houden meer;
 Hij vloekte luid en sloeg al weêr,
 Maar wat of wie hij raken mocht,
 Het muisje had zich vrij gekocht.—
 't Was vreeselijk om aan te zien,
 Die diep verslagen brave liën.
 Zij vonden, tot hun bitter kruis,
 Geen zelfvoldoening met de muis.
 "Hou vast,"—zoo gilte Spar verbaasd,
 Maar door zijn overdreven haast,
 Viel tafel, stoel en hij meteen,
 Met alles over Eva heen.
 Daar lag de boel en Spar zei: "Vrouw!
 De muis is waarlijk ons te gauw;
 Ik geef de brui van al die pret,
 Vang jij de muis,—ik ga naar bed."

[20]

XII.

Zoo had—wie heeft het ooit gehoord?
 Een muis de zoete rust gestoord
 Van 't vreedzaamst echtpaar dezer aard!
 Aurora stookte reeds haar haard,
 En zag met deernis op de vrouw
 Die bijna trilde van de kou.
 De muis was vrij—keek om en rond,
 Of zij nog hinderpalen vond.
 Ging naar haar schuilplaats—piepte luid,
 En stak toen beï haar pootjes uit.
 "Gij zoekt mijn dood, vervloekt gespuis!
 Maar ik bleef vrij!"—weg was de muis.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE MUIS, OF DE GESTOORDE
 NACHTRUST ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a

copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility:
www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.